

کرونا؛ عاملی برای سنجش اعتماد اجتماعی

ورود به جاده بی اعتمادی ممنوع

حمیده گودرزی
گزارش نویسن

اولین درس بزرگ کرونا این بود که به ما یاد داد جامعه، مجموعه‌ای از حلقه‌های به هم پیوسته است؛ من ویروس را تقدیم شما می‌کنم، شما به دیگری و دیگری به یکی دیگر تا در یک چرخه سریع، دوباره آن را دریافت کنم؛ شاید هم این بار یکی از اعضای خانواده. حالا جای ویروس کووید ۱۹، شایعه بگذارید، دروغ بگذارید، امید، ناامیدی و یا آنچه در اینجا از آن حرف خواهیم زد: اعتماد. من شما را نمی‌شناسم اما به عنوان فروشنده، چک شما را قبول می‌کنم. به چه اعتمادی؟ اعتماد به سیستم بانکی، اعتماد به پلیس، اعتماد به دستگاه قضایی و... همچنان که شما هم به من بابت آنچه خریده‌اید اعتماد می‌کنید. پس اعتماد به عنوان ضامن نظم و اخلاق اجتماعی، با مجموعه‌ای چند سویه از اعتماد مردم به مردم، اعتماد مردم به حاکمیت و اعتماد حاکمیت به مردم معنا پیدا می‌کند.

حالا از همین زاویه یک‌بار دیگر حوادث پیرامون کرونا را در چند ماه اخیر مرور کنید؛ اعتراض برخی شهروندان به اختصاص بیمارستانی در شهرشان برای مداوای بیماران کرونایی، هجوم مردم به داروخانه‌ها برای خرید ماسک و مواد ضدعفونی کننده و سوءاستفاده برخی از این موقعیت برای احتکار، گرافروشی یا عرضه اقلام بی‌کیفیت، بی‌توجهی بسیاری از شهروندان به رعایت پروتکل‌های بهداشتی تا جایی که پلیس ناچار شد برای جلوگیری از سفر، نه تنها جاده‌های بین شهری را ببندد بلکه با برخی خاطیان نیز برخورد کند... چه عواملی به اعتماد خدشه وارد می‌کند و چگونه می‌توان آن را ترمیم کرد؟

قمر فلاح، جامعه‌شناس اعتقاد دارد اعتماد یک مقوله یکپارچه است. وقتی سطح اعتماد عمومی پایین می‌آید به قطع اعتماد مردم به مردم، اعتماد مردم به دولت و اعتماد دولت به مردم منجر می‌شود؛ «همه اینها وابسته به همدیگر و به نوعی ناظر بر اخلاق اجتماعی است و نسبت هم در آن دخالتي ندارد. اعتماد یک امر اجتماعی و تاریخی است.»

وی دامنه بحث را بسیار فراتر از مسائل اجتماعی امروز ایران می‌داند و آن را به حوادث پی‌درپی تاریخی ربط می‌دهد و اعتقاد دارد از آنجایی که فلات ایران همواره با در مقابل حاکمان یا در مقابل دشمنان خارجی آسیب دیده، روحیه «گلیخ خود را از آب بیرون کشیدن» و به فکر منافع فردی بودن بر اثر ناامنی تاریخی بررنگ شده است. اما به همان اندازه که بی‌اعتمادی و در نتیجه شانه خالی کردن از مسئولیت‌های اجتماعی رواج پیدا کرده، نیاز به اعتماد برای شکل‌گیری دولت‌های یکپارچه نیز احساس شده است: «بنابراین هر دولتی اگر بتواند مردم را از عملکرد خود مطمئن کند، اعتماد اجتماعی اوج می‌گیرد و زمانی که عملکردش منفی باشد و مردم فکر کنند ابزار دست دولت‌ها شده‌اند بی‌اعتمادی افزایش می‌یابد. کما اینکه بسیاری از طرح‌های توسعه در سال‌های گذشته به دلیل نبود سرمایه اجتماعی و مشارکت نکردن مردم ناتمام مانده است.»

در دیدگاه تاریخی اغلب به روحیه مردم در دوران قاجار اشاره می‌شود که ضربه زدن به اموال دولت در فرهنگ عمومی هیچ پدیده مذمومی نبوده است. با این پیش آگاهی تاریخی به اعتقاد فلاح، حالا وظیفه دولت‌هاست

که با پیش بگذارند و با عملکرد خود به ترمیم اعتماد عمومی بپردازند اما نگاه دیگری می‌گوید اگر مردم نسبت به مسئولیت‌های اجتماعی خود آگاه باشند و در نتیجه اخلاق شهروندی به هم اعتماد کنند، می‌توانند از کج‌کاری دولت‌ها جلوگیری کرده، مسئولیت‌هایش را تذکر دهند و در نتیجه مانع خدشه‌دار شدن اعتماد عمومی و از هم پاشیدن شبرازه اجتماعی شوند.

علی قائمی، کارشناس مسائل فرهنگی و اجتماعی می‌گوید: «مگر در زمان جنگ دولت در خط مقدم می‌جنگید یا در زمان حوادث بزرگی مثل زلزله یا سیل، مردم در خانه می‌نشینند و دولت‌ها همه کارها را بسامان می‌کنند؟ این نگاه از بالا به پایین حاصل همان نگاهی است که همه تقصیرها را به گردن دولت می‌اندازد و شهروندان را فاقه هرگونه مسئولیتی می‌پندارد

در حالی که این برای یک شهروند فهیم امروزی توهین بزرگی است.»

به اعتقاد وی اگر چه در مسائل حقوقی پیچیده شهروندان باید به پشتوانه نهادهای حاکمیتی به هم اعتماد کنند اما موضوعات ساده دیگری نیز در حیات اجتماعی ما هستند که برای بسامان شدن نیازی به حضور دولت ندارند: «ما به عنوان چند همسایه، مسائل یک آپارتمان را چطور مدیریت می‌کنیم؟ اعتماد. اما مگر دولت به چنین موضوعی ورود می‌کند؟ حالا مسأله را بزرگتر ببینید، اعتمادی که باید به کسبه محل داشته باشید، اعتمادی که باید دیگران در محل به شما داشته باشند و از حضور شما احساس ناامنی نکنند و... این یعنی شاختن مسئولیت‌های فردی و اجتماعی. در چنین جامعه‌ای دیگر کسی جرات نمی‌کند یک انبار ماسک

در فضای مبتنی بر اعتماد، ابزارهایی چون زور و کنترل رسمی ضرورت خود را از دست می‌دهند و افراد بر پایه حسن ظن در روابط اجتماعی به تبادل و تعامل در جامعه می‌پردازند. به بیان ساده‌تر هر جا تعادل و توازن اجتماعی به هم می‌خورد روابط مبتنی بر اعتماد هم می‌گیرد.

به گفته این جامعه‌شناس، زندگی بر پایه اعتماد آن قدر مهم است که افراد بدون نیاز به کنترل رسمی و بر پایه اعتماد متقابل به یکدیگر، بر روابط خود نظارت و امور خود را اداره می‌کنند و تنها در چنین صورتی است که افراد در جامعه احساس امنیت کرده و نظم

■ دوشنبه ۲۰ مرداد ۱۳۹۹
■ سال بیست‌وششم
■ شماره ۷۴۱۵

و ثبات در جامعه حاکم می‌شود: «در فضای مبتنی بر اعتماد، ابزارهایی چون زور و کنترل رسمی ضرورت خود را از دست می‌دهند و افراد بر پایه حسن ظن در روابط اجتماعی به تبادل و تعامل در جامعه می‌پردازند. به بیان ساده‌تر هر جا تعادل و توازن اجتماعی به هم می‌خورد روابط مبتنی بر اعتماد هم می‌گیرد.»

وی اعتقاد دارد در حال حاضر جامعه ایران دچار نوعی فرسایش سرمایه اجتماعی و کاهش شده به گونه‌ای که نتایج اغلب تحقیقات در حوزه اعتماد نشان می‌دهد که این عنصر حیاتی در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در بین اعضای خانواده، خویشاوندان، همسایگان و به‌طور کل شهروندان نسبت به یکدیگر رو به فرسایش

و کاهش است. این جامعه‌شناس آموزش مفاهیم بنیادی را راهکار اصلی خروج از چنین مخمصه‌ای می‌داند. احمد بخارایی، جامعه‌شناس با اشاره به مشکلات اقتصادی و کرونا در ارتباط با اعتماد اجتماعی می‌گوید: «امروز بحث همه‌گیری کرونا در سراسر دنیا مطرح است و هر دولتی هم به یک نحو با آن رفتار می‌کند؛ مثلاً انگلیس برخورد میانه‌ای داشت و نتوانست خسارت‌های وارده را آن‌طور که باید جبران کند. کانادا برعکس از جهات مختلف ازجمله تحصیل، پرداخت خسارت ها و کمک‌های معیشتی سنگ تمام گذاشت اما در کشور ما که وضعیت اقتصادی شکننده است طبیعی است که کاستی‌های زیادی در کار باشد.»

وی اعتقاد دارد در شرایطی که دولت‌ها در تنگنای اقتصادی باشند، نمی‌توانند

جدول روزنامه ایران دارای دو «شرح عادی و ویژه» است. در صورت تمایل به حل دو شرح ابتدا یکی از شرح‌ها را با مداد حل کرده و سپس با پاک کردن جواب شرح اول، به حل شرح دوم بپردازید.

- ۸- قشر- دارایی سال‌های دور- یکان
۹- صدا- گول خورده- دستبند زنانه
۱۰- گذشتن- گروستن- آسایش
۱۱- برادر- فیلم «تهمینه میلانی»- خون
۱۲- دکمه- شرافتمند، بزگوار- حرف‌زمن‌شوی- نوعی خرما
۱۳- قانون چنگیز- پول «بنگلاش»- همین سال
۱۴- مزیت- خودروی ایرانی- جنجال
۱۵- بهترین بازیکن اروپا در سال ۲۰۱۸- سیاره خاکی
- ▼ عمودی:
۱- برطاعت و مقاوم- بازیگر فیلم «روح آزاد»
۲- جمع‌دین- چراگاه- مقابل «یشنگ»
۳- از اقوام کشورمان- چیزها- نام یک ما- الشعیر
۴- پایبندی به پیمان- ترانه و آهنگ- چهره
شطنجی- عقاید
- ۵- بهترین وضع- خوشگل و زیبا مانند ماه- خدای اقیانوس‌ها
۶- چهره- پرتاب سنگ- تفاوت
۷- مربای محلی «گیلان»- قلاب کوهنورد- واحد طول
۸- دلبری- رهپوار کنده- اندیشه‌ها
۹- در مقام تحسین می‌کشند- شهری در «خراسان جنوبی»- بی‌درنگ
۱۰- پیش‌بها- دست‌گره کرده- دودکش استاندارد
۱۱- برادر عرب- موضوع- بیست‌ویکمین سوره
۱۲- روز قرآنی- حرف نفی- مبدع درمان REBT در روانشناسی- فرمانده‌بدن
۱۳- پایان- بلا، اندوه- جمع رسم
۱۴- با «گفت»- آید- شهری در «جمهوری چک»- پیرایش پوست
۱۵- استانی در «اروگوئه»- دومین شهر بزرگ «ایتالیا»

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

۱۶- چهاردهمین شاهنشاه ساسانی- باغ و گلزار

یک جدول با دو شرح

جدول عادی
۱- خواننده ایرانی موسیقی سنتی
۲- دست به دامن شدن- از خواص

- استامبولی- موافق
۳- مهارت فوتبالی- فیلم «اکبرصادقی»- جاسوس
۴- یک «انگلیسی»- سایه- آشگیره- گریه‌بچه
۵- از خواهران بروته- آزمون‌ها- درون
۶- تابلوی «زنوار»- شهری در استان «اردبیل»- با «خورد»- آید
۷- پایتخت «بحرین»- ملیت «پارلاگروکیست»- همان «مو» است
۸- انگوی زنانه- حاصل کار- ستون دروازه
۹- زنی روی غذای مانده- صدای برخورد مضراب با ناخن باساز- خاطره انگیز خانوادگی
۱۰- نقش هنرپیشه- متصدی نمایشگاه- نرم افزاری برای طراحی و نقشه‌کشی
۱۱- سامانه‌ای در جعبه‌دنده- نام دخترانه- تیرپیک‌نادر
۱۲- راز قبی- مروارید- حرف ربط- شهری تاریخی در استان «خراسان رضوی»
۱۳- ستاره- جنگل کوچک- زشتی
۱۴- غوغا، آشوب- مخفی- خواهش
۱۵- لقب «باب‌کاب»- همین دم

- ▼ عمودی:
۱- پایتخت «کانادا»- ریزبین
۲- شهری در «کره جنوبی»- شهری در «ایتالیا»- تولیدکننده
۳- رهایی یافتن- از آحادوزن- آزمون دانشگاه
۴- زرد انگلیسی- باقیمانده- بدون نیروی کافی- مصیبت، آفت
۵- در چهای در دیوار- تسمه ستر- پیاپی
۶- یک مجموعه کامل- تاجدار- الوار در ختان سوزنی برگ
۷- اجداد- حقیقی- نرمی
۸- پیچک- شهر موسیقی- دلبر دلارام خلیج فارس
۹- قومی هند- اروپایی- فیلمی از «عادل تبریزی» (۱۳۹۹)- آگاه باش
۱۰- اشک- نصف خروار- یادداشت
۱۱- شمردن- روایت‌کننده- دستخط خوش
۱۲- در آسمان است و نامی زنانه- مشک آب- سرکیسه کردن-! حرف دوم یونانی
۱۳- قراول- شهری زیبا و تاریخی در استان «یزد» در دل کویر- نیک‌نگریستن
۱۴- سنگربندی- نقابدار کار توئی- از حواریون
۱۵- چهاردهمین شاهنشاه ساسانی- باغ و گلزار

جدول ویژه
۱- نشاسته مغز میوه- شاهکار «جان اشتالین‌بک»

- ۲- پشت سرهم- نوازش‌کننده- دستخط خوش
۳- روستایی بین «آذرشهر» و «عجب‌شیر»- سبیل- آسترلخاف
۴- تراب- ضد «هیج»- نارسا- نافرادی رسی
۵- جئه- در مدرسه فراوان است- ماهیچه
۶- جمع غنی- پایتخت زعفران و ورزش‌گدنی- قلم‌فرنگی
۷- ناز و غمزه- مسافر- مخفف من را

ارقام ۱ تا ۹ را طوری در خانه‌های سفید قرار دهید که هر رقم در سطرها، ستون‌ها و مربع‌های کوچک ۳ در ۳ یکبار دیده شود

آسان								
۲		۹	۴			۸		۲
۸		۲	۳			۵		۱
۵		۸	۶			۱		
۲				۹				
۴		۹	۲	۵	۱	۶		۷
۷		۱				۲		
۳			۵	۱				۲
۶		۳	۷					۸

خیلی سخت								
۳		۱				۵	۴	
۴			۲					
۸		۷		۳				
					۵	۶		۱
			۸		۱			
۱		۸	۷					
				۹		۲		۳
					۲			۶
۷	۱				۴			۹

۵	۷	۴	۷	۱	۱	۸	۸	۷	۱	۵	۱	۶	۸	۵
۴	۸	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷
۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱
۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷
۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵
۸	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱
۹	۸	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷
۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱
۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷
۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵
۸	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱
۹	۸	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷
۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱
۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷
۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵
۸	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱	۵	۱	۶	۴	۷	۱